

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100908

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-10-2023

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костриба Ольга Василівна

2. Olha V. Kostryba

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2551-5046

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 07-11-2023

Спеціальність за освітою: Українська мова і література

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 20.051.061

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.45

Тема дисертації:

1. Віднумеративні словотвірні гнізда: структурний, семантичний, когнітивний виміри.
2. Numerative word-forming nests: structural, semantic, and cognitive dimensions.

Реферат:

1. Об'єкт дослідження становлять шістнадцять словотвірних гнізд із числівниковими вершинами один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, сорок, сто, тисяча, мільйон / заст. міліон, перший / розм. первий, другий. Мета роботи – виявити й описати структурний, семантичний та когнітивний виміри дENUMERATивних словотвірних гнізд із вершинами один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, десять, сорок, сто, тисяча, мільйон / заст. міліон, перший / розм. первий, другий. Поставлені в дисертаційній роботі завдання передбачають застосування таких методів дослідження: описовий метод, поєднаний із прийомом міжрівневої інтерпретації; структурно-семантичний метод в поєднанні з методикою компонентного аналізу, опозиційного аналізу, прийомом лексико-семантичних трансформацій, чи прийомом перифраз, прийом кількісних підрахунків, метод індукції, прийом моделювання в поєднанні з методом суцільної вибірки, метод синтезу та дедукції. Наукова новизна результатів дослідження полягає в

тому, що в ньому уперше в українському мовознавстві проаналізовано денумеративне словотворення. Згідно з метою та завданнями дослідження вперше розглянуто числівники як твірну базу для безпосередньо та опосередковано виведених віднумеративних дериватів української мови. З'ясовано структурні параметри словотвірних гнізд, семантичне входження мотивувальних числівників у значеннєву структуру похідних і його згасання в межах словотвірних гнізд. Встановлено словотвірну семантику похідних, зокрема розроблено типологію словотвірних значень у внутрішньочислівниковому словотворенні, а також виявлено словотвірні моделі в межах кожної семантичної позиції, типи деривації, засоби реалізації та вираження. Задля маркування когнітивних виявів словотвірної семантики в україністиці вперше зміщено акцент із вивчення фрейм-структур на опис словотвірної семантики, але з урахуванням фреймової ієрархії, що уможливило фіксувати різноманітні вияви актантів, зокрема правобічного поширювача, представленого кількістю здебільшого у квантитативній функції. Уведено поняття «вербалізований слот». Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні знань про словотвірне гніздо як комплексну одиницю словотворення, функційно-семантичну категорію кількості та про периферію мотивувальної бази – числівників сучасної української мови. Тому дисертаційні висновки сприяють заповненню лакун у типологізувальному процесі словотворчої спроможності твірних слів в аспекті основоцентричної дериватології та доповнюють здобутки семантичної дериватології встановленням словотвірних значень дериватів. Теоретичні напрацювання деталізують дивергентно-конвергентний підхід до опису словотвірних гнізд семним виявом, а також з'ясуванням семантичного згасання мотивувальної спроможності вершин СГ на рівні сем / семем, інертних ЛСВ похідних слів. Результати теоретичного змісту роботи становлять основу для лінгвокогнітивного інтерпретування словотвірної семантики відчислівникових дериватів із модифікаційним і транспозиційним типами деривації, а також нумеративів з мутаційним типом та відкривають перспективи при описі словотвірних значень відчислівникових похідних, що постали мутацією, а також одиниць, досліджених на базі інших класів твірних слів. Уведено поняття «вербалізований слот», який виявлено в фреймовій структурі гнізда задля уніфікування дихотомії «когнітивне знання – вербалізоване знання». Для правильної побудови пропозиційних структур та пропозицій запропоновано відображати синтагматичну семантику мотивувальних слів; теоретичні дані можуть застосуватися в комп'ютерній лінгвістиці.

2. The objective of the study is sixteen word-forming nests with numeral vertices one (одін/odýn), two (дв́а /dvá), three (тр́и /trý), four (чот́ири /chotyry), five (п'я́ть /piát), six (ші́сть /shíst), seven (сі́м /sím), eight (ві́сім /visím), nine (де́в'ять /déviat), ten (де́сять /désiat), forty (со́рок /sórok), one hundred (сто́ /stó), thousand (ті́сяча / týsiacha), million (мі́льйон / milión) / outdated million (міліо́н /milión), first (пе́рший / pérshyi) / colloquial first (пе́рвий / pérvyi), second (дру́гий / drúhyi)). The aim of the work is to identify and describe the structural, semantic, and cognitive dimensions of denumerative word-forming nests with vertices one (одін/odýn), two (дв́а /dvá), three (тр́и /trý), four (чот́ири /chotyry), five (п'я́ть /piát), six (ші́сть /shíst), seven (сі́м /sím), eight (ві́сім /visím), nine (де́в'ять /déviat), ten (де́сять /désiat), forty (со́рок /sórok), one hundred (сто́ /stó), thousand (ті́сяча / týsiacha), million (мі́льйон / milión) / outdated million (міліо́н /milión), first (пе́рший / pérshyi) / colloquial first (пе́рвий / pérvyi), second (дру́гий / drúhyi)). The tasks set in the dissertation involve the use of the following research methods: the descriptive method combined with the use of interlevel interpretation; the structural-semantic method in combination with the technique of component analysis, the use of oppositional analysis, lexical-semantic transformations, or the use of paraphrases and quantitative calculations; the method of induction, the use of modeling in combination with the method of continuous sampling; the method of synthesis and deduction. The scientific novelty of the research results lies in the fact that it analyzes denumerative word formation for the first time in Ukrainian linguistics. In accordance with the aim and objectives of the research, numerals were considered for the first time as a creative base for directly and indirectly derived denumerative derivatives of the Ukrainian language. The structural parameters of word-forming nests, the semantic entry of motivational numerals into the meaning structure of derivatives, and its extinction within word-forming nests were clarified. The word-forming semantics of derivatives has been established; in particular, the typology of word-forming meanings in intra-numerical word formation has been developed, as well as word-forming models

within each semantic position, types of derivation, means of implementation, and expression have been identified. In order to mark the cognitive manifestations of word-formative semantics in Ukrainian studies, for the first time, the emphasis was shifted from the study of frame structures to the description of word-formative semantics, taking into account the frame hierarchy. This made it possible to record various manifestations of actants, particularly the right-sided spreader, represented by the number mostly in the quantitative function. The concept of "verbalized slot" is introduced. The theoretical significance of the work consists in deepening the knowledge about the word-forming nest as a complex unit of word formation, the functional-semantic category of quantity, and the periphery of the motivational base—numerals of the modern Ukrainian language. Therefore, the dissertation conclusions contribute to filling the gaps in the typological process of the word-forming ability to form words in the aspect of stem-centric derivation and complement achievements of semantic derivation by establishing the word-forming meanings of derivatives. Theoretical studies detail the divergent-convergent approach to the description of word-forming nests by the sem expression, as well as the clarification of the semantic fading of the motivational capacity of word-forming nest vertices at the level of seme / sememe and inert lexical-semantic variants of derived words. The results of the theoretical content of the work form the basis for the linguistic-cognitive interpretation of the word-forming semantics of numerative derivatives with modification and transpositional types of derivation, as well as numeratives with the mutational type and open perspectives in describing the word-forming meanings of numerative derivatives that appeared by mutation, as well as units studied on the basis of other classes of formative words. The concept of «verbalized slot» is introduced, which is revealed in the frame structure of the nest in order to unify the dichotomy «cognitive knowledge - verbalized knowledge». For the correct construction of propositional structures and propositions, it is suggested to reflect the syntagmatic semantics of motivational words; theoretical data can be applied in computational linguistics.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

1. Гушпіт О. В. Денумеративні прислівники української мови // Лінгвістичні студії Linguistic Studies : збірник наукових праць. 2019. Вип. 38. С. 16–22. URL: <https://jlingst.donnu.edu.ua/article/view/7695/7697> (doi: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2019.38.2>).
2. Гушпіт О. В. Денумеративні дієслова української мови // Лінгвістичні студії Linguistic Studies : збірник наукових праць. 2020. Вип. 39. С. 23–34. URL: <https://jlingst.donnu.edu.ua/article/view/8643/8642> (doi: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2020.39.2>).
3. Костриба О. В. Словотворча семантика денумеративів у когнітологічному вимірі: логічні пропозиції // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». 2022. Вип. 2 (48). С. 134–141. URL: <http://visnyk-philology.uzhnu.edu.ua/article/view/274164> (doi: [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2022.2.\(48\).134-141](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2022.2.(48).134-141)).
4. Костриба О. В. Когнітивний вимір словотвірної семантики у внутрішньочислівниковому словотворенні: подієвий зміст // Folia Philologica. 2022. № 4. С. 43–50. URL: <https://foliaphilologica.uni.kyiv.ua/index.php/foliaphilologica/article/view/37/33> (doi: <https://doi.org/10.17721/fofia.philologica/2022/4/6>).

- 5. Костриба О. В. Словотвірна семантика іменників у денумеративному словотворенні // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2022. Вип. 91. С. 80–85. URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/21549/20066> (doi: <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2022-91-11>).
- 6. Костриба О. В. Словотвірна семантика прикметників у денумеративному словотворенні // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. 2022. № 17 (65). С. 78–86. URL: <https://www.pvntsh.nung.edu.ua/index.php/word/article/download/1818/1771> (doi: [https://doi.org/10.31471/2304-7402-2022-17\(65\)-78-86](https://doi.org/10.31471/2304-7402-2022-17(65)-78-86)).
- 7. Костриба О. В. Семантичне згасання мотивувальної спроможності багатозначних нумеративів: дивергентно-конвергентний підхід // Закарпатські філологічні студії Transcarpathian Philological Studies. 2022. Т. 1. Вип. 25. С. 24–31. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/25/part_1/4.pdf (doi: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.4>).
- 8. Гушпіт О. В. Семантико-дериваційна характеристика словотвірного гнізда з вершиною шість // Серце чистее, думка чесная... : збірник наукових праць і матеріалів на пошану Ірини Ощипко. 2018. С. 213–230. URL: <https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/zbirnyk-.pdf>
- 9. Гушпіт О. В. Денумеративні числівники української мови // Spheres of Culture. 2019. С. 177–185. URL: https://dspu.edu.ua/biblioteka/wp-content/uploads/2021/02/Sphere_2019_V_18.pdf
- 10. Костриба О. В. Дивергенція полісеманта один у статусі вершини словотвірного гнізда: семантичне згасання // Ukrainica X. Současná ukrajinistika: problémy jazyka, literatury a kultury : sborník příspěvků. 2023. С. 158–164. URL: <https://doivup.upol.cz/pdfs/doi/9900/06/1500.pdf> (doi: <https://doi.org/10.5507/ff.23.24462950>).

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: підвищення продуктивності праці

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0104 U 002445

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Грещук Василь Васильович

2. Vasyl V. Greshchuk

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7011-3911

Додаткова інформація: ResearcherID: N-6078-2018 Google Scholar:

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&view_op=list_works&gmla=AJsN-F6Fo6dfQTH09FB2t0K0YmD2G7NmreF2NP0y4hILxOalHqHEffHixuxtca2fEx62lrofWHL6ZWDFpPAw-95JambPp04_faGQAVJ716OO9fo65_6xK7-ASHCBh63HxauHSokLsp-0&user=mgf_1WoAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кушлик Оксана Павлівна
2. Oksana P. Kushlyk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7502-622X

Додаткова інформація: Web of Science ResearcherID: FDV-1153-2022 Google Scholar:
<https://scholar.google.com/citations?user=uZqZSsAAAAAJ&hl=uk&oi=ao>

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гуцуляк Тетяна Євгенівна
2. Tetiana Y. Gutsuliak

Кваліфікація: д. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7520-3115

Додаткова інформація: Google Scholar:
<https://scholar.google.com/citations?user=QGkHMZ8AAAAAJ&hl=uk&oi=sra>

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02071240

Місцезнаходження: вул. Коцюбинського, буд. 2, Чернівці, 58012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дойчик Оксана Ярославівна
2. Oksana Y. Doichuck

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7921-1868

Додаткова інформація: Google Scholar:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=CNmT1bEAAAAJ&hl=uk&oi=ao>

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пена Любов Іванівна
2. Liubov I. Pena

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7154-4617

Додаткова інформація: Google Scholar:

https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=HaPeXoAAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Брус Марія Петрівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Брус Марія Петрівна

